

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Баля А.Г.

студентка,

Науковий керівник: Козаченко А.І.

доктор юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

УКРАЇНСЬКО-ФРАНЦУЗЬКІ ВІДНОСИНИ В ДОБУ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ (1917-1918 РР.)

Одним із найменш досліджених питань українського минулого є історія міжнародних зв'язків України доби Центральної Ради. Дослідження цього аспекту дозволить визначити напрямки її функціонування, успіхи та прорахунки в дипломатичній сфері УНР.

Першочергове значення для Української Центральної Ради (далі – УЦР) мали її взаємини з країнами Антанти, і зокрема із Францією, яка була її ядром і в ході війни спромоглася стати провідною державою світу. Зважаючи на військово-політичний союз із Російською імперією, пріоритетним завданням для Франції було збереження російського фронту, втримання потужного військового угруповання на території України. Уряд Франції засуджував більшовицькі виступи в Україні та Росії, гаслами яких було найшвидше завершення війни. Дослідник українсько-французьких відносин Мягкий І.М. стверджує, що Франція ініціювала встановлення дипломатичних відносин з Україною. Улітку 1917 р. французький дипломат Жан Пелісьє прибув до Києва з інформативною місією. Він започаткував зв'язки з українськими політичними діячами і намагався створити в Україні прихильне ставлення до Франції за допомогою масонської ложі «*Молода Україна*».

У грудні 1917 р. розпочав свою діяльність Генеральний секретаріат міжнаціональних справ УНР на чолі з О. Шульгиним, який представляв Україну в її відносинах із Францією. Французький уряд призначив генерала Ж. Табуї французьким комісаром при уряді УНР після встановлення дипломатичних стосунків між Україною та Францією.

22 рудня 1917 р. Лорд Роберт Сесіл – заступник секретаря закордонних справ Англії, і Альфред Мілнер – британський дипломат, приїхали з таємним меморандумом до Прем'єр-міністра Франції Ж. Клемансо. Меморандум мав назву «Англо-французька угода про розподіл сфер впливу». У день підписання угоди 23 грудня в Парижі між сторонами відбулися переговори. Французька сторона була представлена Прем'єр-міністром Французької республіки Ж. Клемансо, міністром закордонних справ С. Ж. М. Пішоном,

начальником генштабу Ф. Фошем. Від англійського уряду брали участь військовий міністр А. Мілнер, заступник міністра МЗС Р. Сесіль, начальник військової розвідки Макдоно.

У меморандумі Мілнера-Сесіла зазначалося визнання України автономною провінцією Росії з обмеженими правами. Передбачалася доцільність підтримувати необхідні зв'язки з УНР з огляду на те, що: 1) Україна була учасницею в боротьбі проти Четвертного союзу; 2) від неї залежало подальше постачання продуктів харчування для Румунії. За цією угодою УНР належала до французької сфери впливу. В документі йшлося про фінансову допомогу уряду УНР, про призначення представників, відповідальних за проведення політики уряду Франції. Проте зазначена угода не передбачала офіційного визнання української державності.

За відсутності власних збройних сил для захисту від більшовицької агресії, Україна наприкінці грудня 1917 р. опинилася перед загрозою втрати завоювань революції. В безвихідній ситуації уряд УНР 24 грудня 1917 р. передав воюючим сторонам Четвертного союзу і Антанти ноту про намір взяти участь на Брестській мирній конференції. Делегація на чолі з В. Голубовичем розпочала переговори і, виходячи з національних інтересів, розраховувала укласти мир із країнами Четвертного союзу й припинити агресію більшовицької Росії. Поряд з цим уряд УНР вважав необхідним зберегти добрі стосунки з країнами Антанти. Але, після проголошення IV Універсалу Центральної Ради й визнання УНР країнами Четвертного союзу Антанта остаточно втрачає інтерес до України.

Зі вступом до Києва більшовицьких військ генерал Ж. Табуї заявив російському командувачу М. Муравйову, що Франція виступає проти визнання незалежності УНР, і укладення нею Брестського миру, тому він пропонував встановити стосунки з Росією. У доповідній записці В. Леніну і Л. Троцькому М. Муравйов вказав, що на зустрічі 13 лютого 1918 р. усі представники Антанти запевнили його у лояльності, засудили IV Універсал Центральної Ради укладені нею угоди із країнами Четвертного союзу.

Таким чином, у добу діяльності УЦР Україна не визнавалася суб'єктом міжнародного права з боку країн Антанти, але Франція розглядала можливість надання Україні автономії у складі Російської імперії, що було зумовлено необхідністю долучення України до боротьби проти країн Четвертного союзу. Формувалися умови для розгортання міжнародного співробітництва між Україною та Францією. Уряд Франції брав зобов'язання допомогти Україні у розбудові власної державності.

Список використаних джерел:

1. Політика Франції, Великої Британії та США щодо національної державності України в 1917-1920 рр. у вітчизняній та українській зарубіжній історіографіїх : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06 / Юрій Любомирович Довган. – Київ : Б.в., 2006. – 18 с.
2. Відносини України та Франції у 1917–1920 рр. у документах ЦДАВО України / І.М. Мягкий // Архіви України. – 2010. – № 3-4. – С. 125-144. – Бібліогр.: 51 назв. – укр.
3. Українсько-французькі політичні відносини (1917–1921 рр.) / Я. Попенко // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер. : Історія, економіка, філософія. – 2014. – Вип. 19. – С. 51-64.

4. Радянсько-англійські відносини в кінці та після завершення Першої світової війни (7 листопада 1917 р. – 18 січня 1919 р.) [Електронний ресурс] / Б.О. Затовський, Ф.О. Самойлов // Записки історичного факультету. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://zif.onu.edu.ua/article/view/62870/58335>.

5. Політика Франції, Великобританії та США щодо України (1918–1921 рр.) [Електронний ресурс] / О.Г. Макарчук, В.С. Макарчук // Видавництво Національного університету «Львівська політехніка». – 2000. – Режим доступу до ресурсу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/9192/1/08.pdf>.

6. Городня Н. Становлення української державності в роки Першої світової війни: пошук союзників // Людина і політика. – 2001. – № 3. – С. 13-32.

Галаур А.С.

студентка,

Науковий керівник: Стрілець В.В.

кандидат юридичних наук, доктор історичних наук,

професор кафедри,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПОЛІТИКА ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ ЩОДО НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

У своїй політиці Українська Центральна Рада (далі – УЦР) як парламент Української Народної Республіки (далі – УНР) відстоювала інтереси як українського народу, так і національних меншин.

Актуальність даної теми полягає в тому, що досі повною мірою не досліджено законодавчу діяльність УЦР у вирішенні проблеми національних меншин на першому етапі існування УНР.

У працях В. Верстюка та В. Литвина, було відображено деякі аспекти політики УЦР щодо національних меншин [1]. Згідно з даними М. Шаповала, наведеними у його роботі «Велика революція і українська визвольна програма», станом на 1914 р. на українських землях проживало приблизно 46 мільйонів осіб. Серед них 71% склали українці, 11,7% – росіяни, 4,5% – поляки та багато інших національностей, зокрема, євреї, болгари, вірмени [2, с. 6].

Варто відмітити, що у своїй діяльності УЦР ніколи не відстоювала інтересів однієї або декількох національностей, як це відбувалось у деяких інших країнах тієї доби. Лідери УЦР мали на меті забезпечення єдності народу. Згідно з I Універсалом проголошувалась автономія України і вже в цьому документі було висвітлено ставлення УЦР до національних меншин. Перш за все, йшлося про побудову нового життя українцями разом з іншими націями, які проживали на території України. УЦР мала на меті створення автономії України разом з іншими народами, сподівалась на їхню небайдужість щодо встановлення спокою на українських землях [3, с. 104-105].